

Structurile politice prestare românești și evoluția acestora spre constituirea statelor medievale de sine stătătoare

Diferențierea socială, desprinderea unei categorii conducătoare în cadrul obștilor și formarea claselor sociale specifice feudalismului a presupus și începutul organizării politice. Este un proces valabil pentru întregul spațiu locuit de români.

Cel dintâi stat creat de romanitatea răsăriteană a fost opera vlahilor din nordul peninsulei Balcanice. După o strânsă cooperare militară cu Imperiul Bizantin, care a culminat în timpul domniei lui Manuel I Comnenul (1143-1180), vlahii din nordul peninsulei Balcanice și-au văzut amenintate privilegiile la sfârșitul sec. al XII-lea de fiscalitatea apăsătoare a dinastiei întemeiată de familia Anghelos. Încercând zadarnic să obțină de la împărat confirmarea privilegiilor de care se bucuraseră înainte – statutul de autonomie în schimbul serviciilor militare prestate imperiului – vlahii din Munții Balcani s-au răscolit în 1185 sub conducerea fraților Petru și Asan. Sprijinită puternic de cumanii și vlahii din Nordul Dunării, răascoala, ș-a care s-au asociat mai târziu și bulgarii, a reușit să reziste asalturilor repetate ale oștilor bizantine. În cele din urmă, Bizanțul a fost silit să încheie pace cu statul vlaho-bulgar format în nordul peninsulei Balcanice, care și-a asumat în anii următori o însemnată funcție internațională.

Sub conducerea lui Ioan Asan II (1218-1241) statul vlaho-bulgar a atins apogeul. Limitele sale teritoriale sunt mai largi iar influența în plan extern este una semnificativă. Dar, intrat în conflict cu Imperiul Latin de la Constantinopol și cu Regatul Ungar, așadar prins în cleștele cruciadei, statul vlaho-bulgar a rupt legătura cu Roma și a revenit la confesiunea răsăriteană, restabilind relațiile cu patriarhia bizantină. Noul curs politic a consolidat tendința de revenire la tradiția politică a țarului bulgar; tradiția politică a statului bulgar devine acum predominantă în timp ce rolul elementului vlah se estompiază tot mai mult. Desăvârșirea acestei evoluții a anihilat caracterul original al statului creat de vlahii balcanici. Destinul politic al romanității răsăritene s-a împlinit de acum înainte definitiv în nordul Dunării.

FORMAȚIUNILE POLITICE DIN TRANSILVANIA

Primele informații despre organizarea politică prestată a românilor nord-dunăreni se referă la Transilvania. Ele sunt cuprinse în Gesta Hungarorum scrisă de Anonymus, cronicar-notar al regelui Ungariei, Bela al III-lea. Lucrarea a fost scrisă pe la sfârșitul sec. al XII-lea, însă autorul ei a folosit și alte „geste”, de la sfârșitul sec. al XI-lea, precum și izvoarele care i-au stat la îndemână în calitatea sa de mare demnitar la curtea regală, ca și tradiția orală, încă vie în vremea sa.

În ceea ce privește realitățile politice din spațiul transilvan începând cu sec. IX-X, precum și evoluția lor ulterioară, o importanță mare o reprezintă patrunderea maghiarilor în Europa Centrală, la sfârșitul sec. al IX-lea. Aceste izvoare surprind stadiul avansat de formare a unor state feudale timpurii (prestare) tocmai în intervalul de timp corespunzător pătrunderii maghiarilor în spațiul carpato-danubian.

Populația autohtonă a opus rezistență, remarcându-se în acest sens voievodatele lui Glad, Salanus, Menumorut și Gelu.

FORMAȚIUNI POLITICE DIN SEC. IX-X:

Aceste voievodate sunt cele dintâi formațiuni politice cu caracter feudal menționate pe teritoriul țării noastre, mai vechi chiar decât începutul veacului al X-lea, timp la care se referă cronicarul Anonymus. Ele s-au dezvoltat în condițiile slăbirii dominației politice bulgare la nord de Dunăre, contribuind ele înșile la aceasta.

Voievodatul lui Salanus era situat la vest de râul Tisa până la Dunăre, în acest teritoriu fiind atestați bulgari și slavi, care probabil au fost așezați în baza unei inițiative a împăratului bizantin, dar alături de aceștia este amintită și o populație de limbă romanică.

Celelalte trei voievodate, amintite de Anonymus, situate în nordul și nord-vestul României de astăzi, se aflau la începutul sec. al X-lea în regiunea de contact cu teritoriul cucerit de magiari. Acestea erau formațiuni politice feudale, în frunte cu duci, adică voievozi, care-și construiseră o armată formată din țărani din obști.

Voievodatul lui Menumorut se afla așezat în Crișana, care cuprindea teritoriul dintre râul Someș și Mureș, având reședința la Biharea, cetate prevăzută cu șanț și zid, în măsură să cuprindă „mulțimea luptătoare”.

Despre voievodul bihorean Menumorut se spune că deținea puterea în virtutea moștenirii, deoarece și bunicul său fusese duce; voievodatul ajunsese, probabil, o demnitate ereditară. Întâlnim aici același proces cunoscut și în Europa răsăriteană, anume transformarea puterii acordată de uniunile de obști într-o putere ereditară de tip feudal.

Puterea voievodului bihorean era apreciabilă, dacă el a putut să se împotrivescă pretensiunile căpeteniilor triburilor maghiare de a le ceda țara și stăpânirea și să înceapă lupta, care a durat mai multă vreme și care, în primă fază, este victorioasă pentru baștinași, învinși abea la a II-a încercare, când ungurii vin cu forțe noi, mai numeroase. Luptele s-au dat mai ales în jurul cetăților (castra) Satu Mare – cucerit abea după 3 zile de asediu – și Biharea – care nu a putut fi ocupată decât în a 13 zi. Cetatea Biharea – ale cărei urme, și azi destul de impunătoare, lasă să se vadă cum a fost ea în sec. al X-lea – fiind așezată pe o terasă în apropiere de Oradea. Ostașii lui Menumorut au apărat-o cu îndârjire față de atacurile maghiarilor. Învinși, între navălitori și baștinași se ajunge la o învoială: fiica lui Menumorut se căsătorește cu fiul lui Arpad, iar voievodul bihorean își păstrează stăpânirea.

Voievodatul lui Gelu „ducele românilor”, era situat în podișul Transilvaniei (nu cuprindea întreaga Transilvanie intracarpatică, formațiunea extindându-se cel mult până la linia cu râul Mureș), centrul fiind probabil la Dăbâca.

Voievodatul condus de voievodul român (quidam Blachus) Gelu, a fost atacat și el de maghiari. Nereușind să fie oprite la Poarta Meseșului, triburile maghiare au pătruns în voievodatul lui Gelu, urmărind oastea lui Gelu până la râul Almaș, unde a avut loc o luptă; fiind învins, Gelu a încercat să scape cu fuga în cetatea sa (ad castrum suum) de pe Someș, dar a fost ucis lândă râul Căpușului, iar maghiarii și populația baștinașă, au ajuns la înțelegere, alegându-și drept conducător pe Tuhutum, căpetenia tribului maghiar.

Voievodatul lui Glad cuprinde Banatul în îndregime, de la râul Mureș la Dunăre, centrele fortificate fiind Cuvin (Keve), Homorod și Ursicea (Orșova).

În Banat, voievodul Glad, a încercat și el, de asemenea, să-și apere stăpânirea, concentrându-și pe râul Timiș oastea numeroasă de călăreți și pedrești, formată din pecenegi, bulgari și români. Fiind înfrânt, Glad s-a refugiat în cetatea Cuvin (Keve), urmărit de navălitori, care cuceresc mai întâi această cetate, apoi pe cea de la Orșova.

Pe lângă acestea, în Transilvania au existat și alte organizații statale incipiente, cum a fost o „țară” sau voievodat al Albei, în cuprinsul său fiind descoperite fortificații și un număr însemnat de așezări satești. Aceeași situație este prevăzută în Depresiunea Făgărașului (Țara Făgărașului), în Țara Bârsei, Țara Hațeg, Țara Almașului (în părțile Sibiului, unde era și pădurea românilor și pecenegilor), Țara Maramureșului.

FORMAȚIUNI POLITICE DE LA ÎNCEPUTUL SEC. AL XI-LEA:

În Transilvania, voievodatele, slăbite vremelnic prin atacurile triburilor maghiare din prima jumătate a sec. al X-lea, nu numai că se refac după aceea, dar se dezvoltă atât ca întindere, cât și ca putere politică și economică.

Gyla (urmașul Voievodatului lui Gelu)

Țara Transilvania stăpânită de Gyla era cu mult mai cuprinzătoare decât fusese Voievodatul lui Gelu. Pe baza izvoarelor și a descoperirilor arheologice se poate stabili, cu probabilitate, întinderea acestei formațiuni: spre apus ajunge până la Poarta Mureșului iar înspre sud până pe cursul superior al Mureșului. Centrul voievodatului Transilvaniei era la Bălgrad-Alba Iulia, un oraș-cetate, construit din pământ, lemn și piatră.

Între conducătorul Transilvaniei și regele maghiar, Ștefan, s-a iscat un conflict, care a dus la război. Este vorba de un război cu caracter feudal între conducătorii politici a 2 state, îndemnați și sprijiniți de aristocrația din jurul lor. De o parte, se manifestă tendința de cucerire de noi bogății și teritorii și de subjugare a populației acestora, de altă parte se încearcă apărarea țării față de contropitori.

Pretextul războiului împotriva lui Gyla a fost nesupunerea acestuia față de regele Ștefan și refuzul său de a se creștina. Conflictul, care a avut loc în anii 1002-1003, s-a sfârșit cu înfrângerea lui Gyla, care împreună cu soția, cu cei doi copii și cu întreg tezaurul, a fost dus în Ungaria. Potrivit cronicilor din secolele XII – XIV, după înfrângerea lui Gyla, Ștefan ar fi așezat în locul său pe Zoltan.

Ahtum (urmașul Voievodatului lui Glad)

Conform informațiilor cuprinse în Legenda Sfântului Gerard, reiese că Ahtum urmașul lui Glad, stăpânitorul ținutului dintre Orșova și Mureș. Stăpanirea lui Ahtum cuprindea teritoriul marginit de Tisa, la Apus, Dunăre la sud, Criș la nord și probabil până în Țara Hațegului, la răsărit. Centrul voievodatului era în Orașul de pe Mureș (urbs Morisena) Cenadul de azi. Era un oraș-cetate, un grad, ca și alte graduri existente pe teritoriul țării noastre în acea vreme. Formațiunea politică de la sfârșitul veacului al X-lea și începutul celui următor cuprindea, deci, teritoriul voievodatului stăpânit înainte de Glad plus partea dintre Mureș și Criș. Această regiune fusese stăpânită odinioară de voievodul Menumorut, care o păstrează și după împăcarea lui cu ungurii. În a doua jumătate a secolului al X-lea, în împrejurări necunoscute, ea a fost alipită la voievodul bănățean, probabil de Ahtum. Datorită întinderii acestui voievodat și la nord de Mureș, Ahtum își va fi stabilit reședința la Morisena, localitate situată în centrul stăpânirii sale. Lupte asemănătoare cu cele petrecute în Transilvania au avut loc și în Banat, împotriva lui Ahtum. Legenda sf. Gerard cuprinde știri prețioase cu privire la aceste evenimente. Ahtum urmașul lui Glad era un duce adică un voievod, botezat la Vidin, în legea grecilor. De aici adusesse călugări greci, pentru care a întemeiat o mănăstire în reședința sa de pe Mureș. Bizuindu-se pe mulțimea ostașilor săi, voievodul contestă pretențiile voievodului Ștefan, vămuind chiar și sarea ce trecea pe Mureș spre Pannonia. Voievodul bănățean nu a putut fi învins decât în urma trădării unei căpetenii din oastea sa, Chanadinus.

Ahtum - o spune clar Anonymus – este urmașul lui Glad, în ce privește stăpânirea sa. Numele lui e derivat, probabil, dintr-un toponimic, căci în Banat a existat în evul mediu o cetate cu numele Ajtoni (Cenad) și un stat numit Ahton (Caraș). În aceste țări – voievodatul lui Ahtum și Gyla – existau mai multe cetăți, centre strategice dar și de importanță economică pentru exploatarea bagățiilor subsolului Cluj, Țeligrad, Bălgrad, Morești, Moigrad, Morisena, Orșova etc... Cetățile adăposteau garnizoane însemnate care constituiau țaria căpeteniilor politice și cu ajutorul cărora aceste căpetenii au încercat să reziste statului maghiar. Aici erau reprezentanții voievodului care trebuiau să adune dările de la populație, să judece pricinile mai însemnate, să supravegheze exploatarea aurului din munții Apuseni și a sării de la Cojocna, Turda, Dej, Ocna Mureș, să asigure transportul acesteia de la locul de extracție la mari depărtări, în afara țării chiar, până în Pannonia și Moravia.

Aceste bogății ale Transilvaniei și Banatului în primul rând sarea, la care râvneau nobilii din jurul regelui maghiar, și nu necredința și împotrivirea manifestate de Gyla sau Ahtum față de Ștefan întâi și de creștinism, au constituit principalul motiv al războiului. Alte cauze ale războiului au fost de natură politico-militară, anume apărarea regatului ungar de primejdia pecenegă ce-l amenința dinspre Transilvania, precum și rivalitățile politice dintre conducători. Profitorii războiului au fost și urzitorii lui, căci fără îndoială în asemenea războaie nu era interesată masa populației căreia îi era suficient un

teritoriu limitat, unde săși agonisească cele necesare traiului din păstorit și agricultură. Erau interesate elementele dominante care aveau nevoie, pentru turmele și hergheliile lor numeroase, de pășuni întinse de ogoare de pe care să obțină produse agricole și de ocne și de mine de unde să scoată sarea, fierul pentru arme, aurul și argintul pentru podoabe. Pentru dobândirea acestor bunuri, aristocrația din jurul regelui maghiar și-a îndreptat privirile spre pământurile din vecinătate, locuite de români. Regii arpadieni au așezat în Transilvania pe secui care au fost așezați mai întâi în părțile Crișanei iar pe la mijlocul secolului al XII-lea în timpul regelui Geza al doilea au fost strămutați în părțile Târnavei iar la începutul sec al XIII –lea au fost din nou mutați în regiunea sud- estica a Transilvaniei, unde trăiesc și în ziua de astăzi. Secuilor li s-a încredințat misiunea apărării trecătorilor Carpaților Răsăriteni mai cu seamă împotriva cumanilor. În secolul al XII- lea secuii erau deja maghiarizați, fiind apoi împărțiți în trei stări sociale – secuii frunțași, călăreții și pedestrașii. Colonizarea sașilor s-a făcut aceleași considerente în zona Carpaților Meridionali, însă un loc important la avut în cazul lor și motivația de natură economică. Sașii sunt grupuri de populație germanică, din Flandra de pe valea râului Mosella, alții fiind aduși din Luxemburg iar ultimul lor grup care era și cel mai bine organizat provenind din Saxonia. În secolul al XIII- lea se încheie cucerirea Transilvaniei de către Ungaria, regele maghiar Andrei al II-lea acordând Țara Bârsei ordinului cavalerilor teutoni. În Țara Bârsei au fost instalați la 1211 regalitatea maghiară urmărind prin intermediul teutonilor un dublu scop apărarea sud- estului Transilvaniei mai ales de atacurile cumanilor și convertirea la credința catolică a necredincioșilor de orice neam, românii ortodocși (schismatici) fiind considerați la rândul lor eretici. Conflictul deschis cu regele Andrei al II-lea izbucnit în 1221, s-a finalizat cu alungarea lor în august 1225. Ulterior ordinul a fost așezat pe Țărutul Mării Baltice, în Mazovia treptat reușind să-și creeze un stat propriu ce avea să ducă războaie continue împotriva vecinilor.

ÎNTEMEIEREA MOLDOVEI

Teritoriul Moldovei a necesitat un timp mai îndelungat. Evoluția formațiunilor prestatale de aici e îngreunată de dominația tătarilor. În ciuda piedicilor în calea dezvoltării lor, formațiunile politice românești dar nu și-au încetat existența. Între anii 1343-1345, în părțile centrale și nordice ale Moldovei se desfășura un război împotriva tătarilor, organizat de regele Ungariei Ludovic I de Anjou. În rândurile puternicei armate trimise împotriva tătarilor se aflau românii maramureșeni sub comanda voievodului lor Dragoș. Această armată a reușit să-i respingă pe tătari, care se vor retrage dincolo de Nistru, în câmpiile din nordul Mării Negre și Crimeea. La est de Carpați a fost organizată o marcă militară în fruntea acestei mărci, ce-și avea centru la Baia, a fost instalat Dragoș.

Dragoș reușește să pună bazele unei succesiuni ereditare în propria familie, Dragoș, fiul său Sas, iar fiul acestuia, Balc.

Lupta feudalilor moldoveni față de regalitatea maghiară se declanșează în care aceștia erau stânjeniți tot mai mult din partea maghiarilor în înfruntarea intereselor lor. Vasalitatea față de coroana maghiară comportă anumite obligații de ordin personal și material. Apoi, feudali maghiari și transilvăneni, ce formau anturajul voievozilor, mai ales Sas, apoi Balc, erau ostili majorității feudalilor autohtoni. La scurtă vreme aceasta adversitate a degenerat un conflict armat , în scurt timp conducerea luptei fiind preluată de voievodul maramureșean Bogdan. Forțele armate trimise împotriva lui l-au silit să treacă munții în Moldova, Bogdan sa bucurat de o primire favorabilă din partea feudalilor locali care îl recunosc în 1359 drept voievod și domn. Balc este alungat Moldova câștigându-și independența pe care reușește să și-o apere cu hotărâre față de încercările repetate ale regelui Ludovic de Anjou de a o supune (1365). Primii urmași ai lui Bogdan au intrat în legătură cu papalitatea de la care au căutat sprijin împotriva Ungariei. În acest fel se evita o cruciadă catolică împotriva ortodocșilor de la est de Carpați. Voievodul Petru Mușat I (1377-1392) a recunoscut suzeranitatea regelui polon Vladislav Jagello print-un act omogial dat în orașul Lvov. Tot în vremea lui sa încercat înființarea mitropoliei ortodoxe a Moldovei, recunoscută abia în vremea lui Alexandru cel Bun. În timpul lui Roman I Voievod (1391-1394) disparând ultimele ramașite ale stăpânirii tătare din Moldova este încorporată Țara de Jos, și sudul Moldovei. Astfel Roman I se intitulează voievod moldovean și moștenitor a toată Țara Românească de la munții până la țărmul mării. În ceea ce privește teritoriul dintre Dunăre și mare

reținem că aici nucleul statului la constituit așa numita țată a Cavarnei care dobândește o autonomie tot mai pronunțată față de Bizanț în sec XIV. Începând cu anul 1346, în fruntea statului sunt amintiți Balica, Dobrotici care a primit titlul de despot și care a intrat în conflict cu negustorii genovezi din Vicina și Chilia atunci când a procedat la extinderea autorității sale până la țărmul mării și Ivanco în timpul căruia statul se dezvoltă din punct de vedere economic, se bate monedă. În condițiile agravării pericolului Otoman, Dobrogea va intra în timpul domniei lui Mircea cel Batrân în componența statului Muntean.

FORMAREA STATULUI FEUDAL ȚARA ROMÂNESCĂ

Această primă încercare de a întemeia un stat independent a fost urmată de o alta pe care tradiția istorică ajunsă până la noi prin opera cronicarilor din secolul al XVII-lea o numește descălecat. Este vorba de suprimarea autonomiei Făgărașului de către regii maghiari, ceea ce a determinat o parte a populației românești să treacă munții la sud contribuind în acest fel la procesul de întemeiere.

Conform tradiției Negru -Vodă un voievod român din Făgăraș a trecut munții întemeind un stat nou în regiunea Câmpulungului sfârșitul sec al XIII-lea. Ulterior puterea voievodală sa extins întâi spre vest (zona Olteniei) și apoi spre est până la Dunăre și Siret. Capitala s-a stabilit la Curtea de Argeș. Tradiția istorică se bazează pe mărturiile oamenilor în vârstă transmise pe cale orală și probabil pe documente scrise care nu au ajuns până la noi. Ea este confirmată de descoperirile arheologice. În acea vreme atât Câmpulungul cât și Curtea de Argeș erau așezări înfloritoare unde sau descoperit vestigiile unor curți domnești.

Formarea statului feudal Țara Românească este rezultatul firesc al dezvoltării societății dintre Carpați și Dunăre pe calea feudalismului. Cuprinsul diplomei ioaniților din 1247 care reflectă o situație existentă încă înainte de năvălirea tătarilor din anul 1241, este concludent în ce privește stadiul în care se găsea această societate, dezvoltarea forțelor de producție la un nivel apreciabil, existența claselor antagoniste și a unor instituții cu caracter feudal.

Diploma cavalerilor ioaniți (2 iunie 1247)

Pentru preîntâmpinarea unei noi invazii tătărești și fiindcă banul Severinului se dovedise incapabil să apere hotarele Ungariei în aceste părți regele Bela al IV-lea intenționa să așeze la vadurile Dunării pe cavalerii ospitalieri sau ioaniți. Potrivit înțelegerii din 2 iunie 1247 încheiate între regele Ungariei și Rembald, preceptorul ordinului ioaniților, în schimbul ajutorului dat pentru apărarea regatului și a catolicizării populației din regiunile respective, ioaniților li se dăruiește țara Severinului împreună cu cnezatele lui Ioan și Farcaș până la râul Olt. În condițiile în care lea fost cedată țara Severinului le este dăruită și toată Cumânia de la răsărit la Olt cu excepția țării lui Seneslau, care la fel ca și țara voievodului Litovoi, este lăsată românilor în aceleași condiții care o stăpâniseră până atunci. Românii din ținuturile cedate ioaniților aveau obligația să dea ajutor cavalerilor pentru apărarea țării și înfrângerea dușmanilor, după cum cavalerii la rândul lor trebuiau să ajute pe români în împrejurări asemănătoare. Regele încuviințează măsurile ce urmau să fie luate de cavaleri cu privire la libertățile și judecata nobililor și a altor persoane care se vor așeza în acele teritorii, dar în cazul judecării pricinelor pentru vărsare de sânge stăpânii feudali ai acelei țării aveau dreptul să facă apel la scaunul de judecată al regelui. Cavalerii erau datori să dea ajutor oastei regelui în cazul vreunei năvăliri dușmane prada împărțindu-se între părți proporțional cu numărul ostașilor participanți. Această importantă diplomă înfățișează situația socială și politică, a ținuturilor dintre Carpați și Dunăre, unde existau 5 formațiuni politice Țara Severinului , cnezatele lui Ioan și Farcaș și voievodatele lui Litovoi și Seneslau.

Litovoi mai stăpânea peste Carpați. În Transilvania, Țara Hategului. Formațiunile politice pomenite erau în raporturi de vasalitate față de regele Ungariei, regele nădăjduia cu ajutorul cavalerilor ioaniți să-și întindă stăpânirea asupra acestora.

Cavalerii Ioaniți nu au intrat însă în stăpânirea teritoriilor dăruite, nici o dovadă sigură, nici o urmă materială nu atestă prezența lor între Carpați și Dunăre înainte de sfârșitul anului 1250. În actul de confirmare a diplomei ioaniților de către papa Inocențiu al IV-lea din 20 iulie 1250 deci după 3 ani

împliniți, nu se face nici o aluzie ca beneficiarii daniei ar fi luat în stăpânire ținuturile cuprinse în ea. Dar într-o scrisoare deznădăjduită a lui Bela al IV-lea din 11 noiembrie 1250, adresată pape sub amenințarea unei noi invazii a tătarilor, se spune ca ioașiții au luat armele împotriva păgânilor și schismaticilor pentru apărarea Ungariei și a catolicismului, și ca o parte a acestora a fost așezată într-un ținut mai primejdut, anume în vecinătatea cumanilor de dincolo de Dunăre și bulgarilor, prin care ținut au pătruns la 1241 tătarii în Ungaria. Prin acest ținut în care a fost așezată o parte a ioașiților se poate înțelege mai degrabă ținutul Sirmului care se află în vecinătatea cumanilor așezați în Ungaria Sudică și a bulgarilor, de cât teritoriul dăruit prin diploma din 1247.

Cnezatul lui Ioan

În cnezatul lui Ioan pot fi luate în considerare 2 ipoteze după cea dintâi, așezarea acestui cnezat ar fi fost în partea de sud-est a Olteniei, prin Românați, acolo unde există o localitate Celei, pomenită în diplomă potrivit celei de-a doua ipoteze care pare mai verosimilă, cnezatul lui Ioan ar fi fost în nordul Olteniei în una din depresiunile carpatice, unde exista, de asemenea o localitate Celei.

Cnezatul lui Farcaș era așezat probabil în fostul județ Vâlcea, al cărui nume amintește antroponimicul Vâl-Farcaș-Lupu.

Voievodatul lui Seneslau

În stânga Oltului exista o altă țară românească, stăpânită la 1247 de voievodul Seneslau. Centrul ei se găsea în aceeași regiune subcarpatică, într-o altă depresiune, a Titeștilor sau a Arefului. Ca și țara lui Litovoi, tot astfel și a lui Seneslau se întindea în sud spre câmpie.

Cumania situată la sud și răsărit de țara lui Seneslau se afla sub dominația tătarilor.

Voievodatul lui Litovoi

Într-o altă depresiune, mai mare, depresiunea Târgu-Jiului tăiată prin mijloc de râul Jiu, prelungindu-se spre apus până în depresiunea Tismanei, iar spre răsărit până la Olt, era centrul țării Litovoi condusă de voievodul Litovoi. Țara Litovoi era un voievodat întins, care cuprindea ambele versante ale carpaților iar spre sud coboară spre câmpie.

În 1272, 1275 Litovoi voievodul a refuzat să mai plătească tribut Ungariei împreună cu frații săi ocupând teritoriile din Țara Severinului, anexate anterior de regalitatea maghiară. Momentul se arată unul favorabil pentru astfel de inițiativă, regatul Ungariei, cel mai puternic vecin, fiind slăbit de invaziile tătarilor (1241-1242) și măcinat de mișcările centrifugale ale nobilimii. Însă încercarea lui Litovoi de a obține independența a fost înfrântă de regele maghiar în 1277. În urma bătăliei care a avut loc, Litovoi a fost ucis iar fratele său Bărbat luat prizonier și-a răscumpărat cu o mare sumă de bani, păstrându-și domnia.

Basarab I, Lupta de la Posada

Prin procesul de întemeiere ce a urmat descălecatului statul a fost organizat fiind create instituții politice și bisericești și realizându-se treptat unificarea tuturor formațiilor politice. În fruntea acestei formațiuni larg cuprinzătoare a fost recunoscut de feudații interesați unul dintre ei un voievod care constituia o garanție a salvărilor intereselor lor, în persoana lui Basarab. Sub conducerea vreunui din voievozii români, urmași ai celor pomeniți la 1277 poate a lui Tihomir, tatăl lui Basarab, stăpânirea politică a statului român dintre Carpați și Dunăre continuă drumul început sub Litovoi și Bărbat, cu 20-30 de ani în urmă. Alte ținuturi înspre apus și răsărit, înspre nord și sud, sunt cuprinse în noua stăpânire. Pe văle râurilor ce străbat întreaga regiune de la nord la sud autoritatea voievodului se întinde în toate direcțiile, în dorința de a găsi un hotar mai ușor de apărat dar și de a ajunge la vadurile pe care tot mai des le cercetează negustorii.

Recunoașterea de către feudații locali a unui mare voievod în persoana lui Basarab s-a dovedit potrivită cu interesele feudaților, pe care aceștia le-a reprezentat în toate împrejurările, reușind să le consolideze situația economică și politică. Oastea ungro-vlahilor (a românilor din Țara Românească) e

pomenita de istoricul bizantin Ioan Cantacuzino, după alegerea lui Basarab, participând la luptele dintre bulgari și bizantini ce au avut loc în anul 1323. În anii următori, hotarele statului feudal Țara Românească s-au extins mai ales spre răsărit prin luarea în stăpânire a teritoriilor eliberate de sub dominația mongolă. Acest proces sa desfășurat în condițiile luptei neîntrerupte cu tătarii ce mai stăpâneau în ținuturile răsăritene. În anii 1324, 1328 au avut loc lupte conduse de Basarab împotriva tătarilor din aceste părți. Cu acest prilej Basarab va fi avut și sprijinul lui Carol Robert. Rezultatul a fost întinderea stăpânirii Țării Românești spre răsărit până aproape de Chilia.

Basarab e numit de Carol Robert (voievodul nostru), ceea ce indică raporturi de vasalitate față de regele Ungariei, dar el numai e un vasal oarecare, cum era Litovoi și Seneslau (voievozii românilor), sau Litovoi și Bărbat (voievozi ai țării Litua). Pe la sfârșitul deceniului al patrulea al secolului al XIV-lea, când oștile emirului Umur-beg si-au facut apariția la Dunare, locuitorii acestor părți ar fi chemat în ajutor, pt a-i apăra de noua primejdie ce se abătuse asupra lor, pe ghiaburi (creștini), care erau probabil locuitorii Țării Românești. Noul domn român e tot mai respectat și legăturile cu el politice și matrimoniale sunt tot mai prețuite de suveranii balcanici care-l socoteau deopotrivă cu ei ,numărându-l gospodar adică domn. Dar ascensiunea noului stat și politixa sa de sine stătătoare în raport cu țările vecine nu conveneau regelui maghiar, cu pretenții de suzeranitate, aceasta cu atât mai mult cu cât în Ungaria se gaseau numeroși nobili puternici care râvneau la țara lui Basarab în întregime sau părți din ea. Cauzele războiului pornit de regele Ungariei împotriva voievodului Țării Românești. În luna septembrie 1330, regele și nobilii din jurul său cu o puternică armată au intrat în Țara Românească. Potrivit relatării cronicii oficiale după ocuparea Severinului în fruntea caruia este numit ban Dionisie unul din inițiatorii războiului. Basarab ar fi trimis după Carol Robert o solie oferindu-i o despăgubire de 7 mii de mărci de argint ,cedarea Severinului trimiterea unui fiu al său la curtea regelui și plata tributului anual. respingând oferta de pace, oastea regelui a înaintat în interiorul țării. După tactica de luptă obișnuită care și-a dovedit eficacitatea în atâtea rânduri a fost distrus totul în calea oastei invadatoare ,care a fost lipsită astfel de posibilitatea de aprovizionare. După aceste întâmplări potrivit izvoarelor narative și diplomatice s-ar fi încheiat o pace cu condiția ca Basarab să indice oștirii maghiare drumul de ieșire din Țara Românească. Oastea regelui maghiar atacată de două ori între 9-12 noiembrie a suferit o grea înfrângere. Românii au luat o pradă bogată. Lupta sa dat într-un loc al cărui nume nu e indicat de izvoare el e cunoscut însă în istoriografie sub numele de Posada care înseamnă defapt loc întărit și e situat probabil pe drumul de ieșire din Țara Românească, Loviștea. Prin victoria militară obținută, poziția Țării Românești se consolideaza tot mai mult iar solidaritatea majorității feudalilor munteni în jurul lui Basarab devine mai trainică.

Nicolae Alexandru (1352-1364)

După 1335 când oștile hanului Uzbek devastează Țara Românească primejdia tătară a determinat pe Basarab să se apropie din nou de regele maghiar. Reluarea raporturilor dintre Țara Românească și Ungaria a fost posibilă deoarece după moartea lui Carol Robert (1342) fiul și urmașul acestuia, Ludovic I înțelegea să ducă o politică antimongolă ce convenea intru totul lui Basarab precum și fiului și asociatului său la domnie Nicolae Alexandru. În acest scop în 1344 Nicolae Alexandru se întâlnește cu regele Ungariei. Pe de o parte se recunoaște autoritatea regelui maghiar în lupta tătarilor la rândul său regele recunoaște existența statului românesc dintre Carpați și Dunăre de amândouă părțile apoi se vedește necesitatea unirii forțelor împotriva puterii hanilor tătari. Relațiile bune dintre Ungaria și Țara Românească au creat condiții favorabile consolidării instituțiilor feudale în Țara Românească și au permis domniei de la Campulung reprezentată după 1352 când moare Basarab, de fiul său Nicolae Alexandru să ia unele inițiative în politica externă. În aceste condiții a avut loc și intensificarea activității negustoriilor din Transilvania îndeosebi acelor din Brașov între Carpații și Dunăre această activitate devine mai bogată astfel încât în 1358 regele Ungariei le-a acordat un privilegiu. Din acest privilegiu rezultă ca ei treceau prin teritoriul dintre râurile Buzău și Ialomița mergând apoi spre Dunăre ,unde activitatea lor se desfășura între gurile râurilor Ialomița și Siret. Ca urmare a consolidării statului feudal Țara Românească în 1359 biserica Țării Românești ajunge la o organizare de sine stătătoare prin înființarea mitropoliei cu sediul în capitala Țării la Curtea de Argeș. Înființarea mitropoliei și organizarea unei ierarhii bisericești proprii chiar în anul 1359 pot fi puse în

legatură cu un proiect de coaliție balcanică antiotomană. Așezarea turcilor pe continentul european, în 1354 însemna o mare primejdie nu numai pentru popoarele din Peninsula Balcanică ci și pentru cele de la nordul Dunării. Această primejdie a produs o reacție a feudalilor din aceste părți care sub conducerea țarilor bulgari, mai întâi sub îndrumarea patriarhului din Constantinopol după aceea își unesc eforturile pentru a determina pe împăratul bizanțului la organizarea unei acțiuni comune împotriva turcilor. La această acțiune a luat parte și Nicolae Alexandru care avea legături politice și de rudenie cu casele domnitoare din sud-estul Europei.

Vladislav Vlaicu (1364-1377)

Fiul lui Nicolae Alexandru Vladislav Vlaicu are respins ultima încercare maghiară de a cuceri Țara Românească iar în 1368 a încheiat un tratat cu Ungaria prin care se recunoștea suzeranitatea maghiară, regele maghiar acordând domnului român Banatul de Severin și Făgărașul în calitate de feude. Această relație de vasalitate era prezentă între domn și rege. Ea nu însemna și închinarea țării.